

Kazimieras Černiauskas – knygnešys, daraktorius

Žmonės prisimena, kad Švenčionių apylinkėse gyveno moteris, kuri turėjo du vaikus: berniuką Kazimierą ir dukrą Rozaliją. Kazimieras tapo knygnešiu. Jis nuolat apsidavė Vaiskūnų kaime, kurio gyventojai – vyresni žmonės ir jaunimas – rinkdavosi vakaronėms Juozo Vilkavicko namuose. Čia moterims verpiant ir užsiimant kitais namų ruošos darbais, buvo skaitomos knygos. Vakaronių metu skaitydavo pats Kazimieras Černiauskas ir Juozas Vilkavickas. K. Černiauskas mokydavo kaimo vaikus skaityti, rašyti ir katekizmo. Apylinkėse jį pažinojo kaip išsilavinusį žmogų. Visas jo turtas buvo knygos, kurias jis dažniausiai laikydavo savo knygnešio maišelyje. Nuolatinės gyvenamosios vietos neturėjo, tai keliaudamas visuomet nešdavosi knygas. Jis mokėdavo vaizdžiai papasakoti apie perskaitytą knygą, todėl aplinkinių kaimų žmonių, ypač vaiskūniškių, buvo laukiamas. K. Černiauskas buvo Lietuvos patriotas. Dažnai kartodavo ir buvo giliai įsitikinęs, kad Lietuva bus nepriklausoma. Jis bendraudavo ne tik su suaugusiais, bet ir su paaugliais, ypač su piemenukais, kurie ganydavo kaimo gyvulius. Kazimieras jiems atnešdavo paskaitytą knygą, ką nors papasakodavo. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą, susirinko visas savo knygas ir atnešęs sudegino piemenų sukurtame lauže. Iš pradžių K. Černiauskas gyveno Vaiskūnuose mažoje pirtelėje, kuri stovėjo vakarinėje kaimo pusėje, žemės sklypelyje, priklausančiame Saulevičiui. Pats Saulevičius gyveno netoli Švenčionių, Galadajevkos kaime, prie buvusio geležinkelio. Nelaimė, pirtelė sudegė. Tuomet knygnešys apsigyveno pas Garlas: Juozą arba Petrą, kurių trobos buvo greta minėto žemės sklypelio. Garloms mirus, Kazimieras persikėlė pas Saulevičių netoli Švenčionių. Manoma, kad jį su Saulevičiumi siejo giminytės ryšiai. Tačiau ir ten gyvendamas, K. Černiauskas buvo pastovus svečias Vaiskūnuose, padėdavo vaiskūniškiams dirbti ūkio darbus. Už tai gaudavo pavalgyti. Nakvodavo kaimo pirtyse tol, kol jos neatšaldavo po kūrenimo. Kartais išbūdavo ir ilgiau, užsikurdavo krosnyje ugnį, išsikėpdavo bulvių. Reikia manyti, kad knygnešys buvo nepaprastai kuklus ir nenorėjo būti niekam našta, todėl ir nakvodavo pirtyse. Vaiskūnuose jis būdavo dažniausiai todėl, kad ne tik jo niekas neatstumdavo, bet ir gerbdavo. Senatvėje knygnešys jau tik pereidavo iš pirkios į pirką, kur gaudavo pavalgyti. Maisto neimdavo, nes nelaikė savęs elgeta. Orus išliko iki mirties. Sulaukęs garbingo amžiaus, nusilpęs, nepajėgė vaikščioti ir ilgesniam laikui pasiliko pas Saulevičių. 1937-ųjų, o gal ir 1938 metų pavasarį, Černiauskas visai nusilpo. Mykolas Garla atvežė jam kunigą, kad suteiktų paskutines krikščioniškas paslaugas. Vaiskūnų vyrai mirusį knygnešį rado Saulevičiaus klojime. Jis gulėjo skarmaluose. Manoma, kad mirė nuo plaučių uždegimo, nes niekas jam nesuteikė medicininės pagalbos. Vaiskūniškiai padarė karštą, pervežė palaikus ir palaidojo Vaiskūnų kaimo kapinaitėse. Matyt, jis buvo taip prašęs. Laidotuvės vyko be jokių ceremonijų, nes Kazimieras Černiauskas mirė prieš pat šv. Velykas, o į bažnyčią Didžiąją savaitę palaikai nepriimami. Kaimo žmonės buvo pamaldose, todėl laidotuvėse dalyvavo tik keletas.

Literatūra ir šaltiniai

„*Taurus žmogaus tragiškas likimas*“ // *Žvaigždė*, 1990 03 15, Nr. 30, *Vaiskūnų kaimo gyventojų atsiminimus užrašė Z. Vilkavickaitė.*